DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

14. september 2000 *

I sag C-343/98,

angående en anmodning, som Pretura di Pinerolo (Italien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Renato Collino,

Luisella Chiappero

mod

Telecom Italia SpA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 77/187/EØF af 14. februar 1977 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter (EFT L 61, s. 26),

* Processprog: italiensk.

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.C. Moitinho de Almeida, og dommerne C. Gulmann og J.-P. Puissochet (refererende dommer),

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Renato Collino og Luisella Chiappero ved advokaterne C. Dal Piaz og S. Viale, Torino

— Telecom Italia SpA ved advokaterne R. Pessi og M. Rigi Luperti, Rom

— den østrigske regering ved ekspeditionssekretær C. Pesendorfer, Forbundskanslerens Kontor, som befuldmægtiget

— den finske regering ved juridisk konsulent H. Rotkirch, som befuldmægtiget

— Det Forenede Kongeriges regering ved R. Magrill, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af barrister C. Lewis

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent D. Gouloussis og A. Aresu, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 25. november 1999 er afgivet mundtlige indlæg af Renato Collino og Luisella Chiappero ved advokaterne C. Dal Piaz og S. Viale, af Telecom Italia SpA ved advokat M. Rigi Luperti, af den finske regering ved juridisk konsulent T. Pynnä, som befuldmægtiget, og af Kommissionen ved D. Gouloussis og E. Traversa, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. januar 2000,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 3. september 1998, indgået til Domstolen den 21. september 1998, har Pretura di Pinerolo i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 77/187/EØF af 14. februar 1977 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter (EFT L 61, s. 26, herefter »direktivet«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en tvist mellem Renato Collino og Luisella Chiappero på den ene side, og Telecom Italia SpA på den anden side (herefter »Telecom Italia«).

Fællesskabsbestemmelser

3 Direktivet finder ifølge sin artikel 1, stk. 1, anvendelse på overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter til en anden indehaver som følge af overdragelse eller fusion.

4 Ifølge direktivets artikel 3, stk. 1, første afsnit, overgår overdragerens rettigheder og forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, som bestod på tidspunktet for overførselen i henhold til artikel 1, stk. 1, som følge af denne overførsel til erhververen.

Nationale bestemmelser

5 I Italien er direktivets gennemførelse sikret ved artikel 2112 i codice civile, der bl.a. bestemmer, at arbejdsforholdet overgår til erhververen i forbindelse med en virksomhedsoverførsel, og at arbejdstageren bevarer alle sine rettigheder som følge heraf.

6 Det bestemmes i artikel 34 i lovdekret nr. 29 af 3. februar 1993 om rationalisering af den offentlige forvaltning og ændring af ordningen for offentlig ansættelse (GURI nr. 30 af 3.2.1993, ordinært supplement, herefter »lovdekret nr. 29/93«), med senere ændringer, at ved overførsel eller tilførsel af aktiviteter, som varetages af offentlige myndigheder, af offentlige forvaltningsenheder eller af deres organer eller tjenestegrene, til andre offentlige eller private retssubjekter, finder artikel 2112 i codice civile anvendelse på det personale, som overføres til de sidstnævnte, medmindre der er fastsat særlige bestemmelser herom.

7 Ved artikel 1, stk. 1, i lov nr. 58 af 29. januar 1992 om reform af telekommunikationssektoren (GURI nr. 29 af 5.2.1992, herefter »lov nr. 58/92«) blev ministeren for post og telekommunikation bemyndiget til at overdrage eneretten til at præstere offentlige telekommunikationsydelser, der indtil da blev administreret af styrelsen for post og telekommunikation og af Azienda di Stato per i servizi telefonici (herefter »ASST«), til et selskab, der blev oprettet i dette øjemed af statsholdingselskabet Istituto per la ricostruzione industriale (herefter »IRI«). Ifølge lov nr. 58/92 indtrådte det nye selskab endvidere i alle de rettigheder og forpligtelser, som var forbundet med præstationen af de pågældende tjenesteydelser, ligesom ASST blev nedlagt.

8 Ved lov nr. 58/92 blev der desuden indført en særordning, som fraviger de almindelige regler for overførsel af virksomheder, der er fastlagt i artikel 2112 i codice civile. For det første havde ASST's ansatte mulighed for enten at forblive i den offentlige forvaltning eller at blive lønmodtagere i det nye, koncessionerede selskab (artikel 4, stk. 3). Endvidere overlod lov nr. 58/92 det til kollektiv forhandling at sikre de ansatte i det nye selskab, »et samlet vederlag, som ikke er lavere end det, som de tidligere oppebar« (artikel 4, stk. 5). Endelig var det personale, som havde valgt ikke at forblive i den offentlige forvaltning, berettiget til at få udbetalt en fratrædelsesgodtgørelse, beregnet efter anciennitet (»trattamento di buonuscita«), ved ophøret af ansættelsen i forvaltningen (artikel 5, stk. 5).

9 Ved dekret af 29. december 1992 (GURI nr. 306 af 31.12.1992) overdrog ministeren for post og telekommunikation koncessionen af offentlige telekommunikationsydelser, der indtil da blev administreret af styrelsen for post og telekommunikation og af ASST, til selskabet Iritel SpA (herefter »Iritel«). Den 18. april 1994 blev Iritel sammensluttet med Società italiana per le telecommunicazioni SpA (herefter »SIP«), som var et andet datterselskab af IRI, før dette ændrede navn til Telecom Italia SpA.

Tvisten i hovedsagen

10 Renato Collino og Luisella Chiappero var indtil den 31. oktober 1993 ansat ved ASST, et statsligt organ, der på daværende tidspunkt varetog administrationen af visse offentlige telekommunikationsydelser på italiensk område. Den 1. november 1993 blev de overført til selskabet Iritel, som i overensstemmelse med lov nr. 58/92 var oprettet af IRI til afløsning af ASST. Den 16. maj 1994 blev de overtaget af SIP — der senere ændrede navn til Telecom Italia — på det tidspunkt, da dette overtog Iritel.

11 Renato Collino og Luisella Chiappero, som nu er pensioneret, anlagde den 16. oktober 1997 sag mod Telecom Italia ved Pretura di Pinerolo, hvorunder de anfægtede betingelserne for deres overførsel fra ASST til Iritel.

12 Sagsøgerne har for det første gjort gældende, at den aftale af 18. april 1993, som bl.a. var indgået mellem selskaberne Iritel og SIP, på den ene side, og de mest repræsentative fagforeninger, på den anden side, med henblik på gennemførelsen af artikel 4, stk. 5, i lov nr. 58/92, var delvis ugyldig. Ifølge denne aftale skulle beregningen af lønforhøjelser som følge af anciennitet, der var optjent efter den 1. november 1993, for tidligere ansatte ved ASST, som var blevet overført til Iritel, foretages efter de kriterier, der var fastsat for nyansatte i artikel 24, stk. 3, i Contratto Colletivo Nazionale Lavoratori (national kollektiv overenskomst for arbejdstagere). Efter sagsøgernes opfattelse burde der imidlertid for deres vedkommende have været anvendt de regler for beregningen af anciennitet, som er fastsat i denne kollektive overenskomsts artikel 24, stk. 1 og 2, for så vidt angår arbejdstagere, som allerede var ansat ved SIP på tidspunktet for indgåelsen af den pågældende kollektive overenskomst, dvs. den 30. juni 1992. Denne opfattelse, som tog hensyn til, at de havde haft et uafbrudt arbejdsforhold siden ansættelsen ved ASST, fulgte af artikel 2112 i codice civile, hvorefter erhververen indtræder i arbejdsforholdet i tilfælde af en virksomhedsoverførsel.

13 Renato Collino og Luisella Chiappero rejste for det andet indsigelse mod, at de ved ophøret af deres ansættelse ved ASST fik udbetalt en fratrædelsesgodtgørelse — som enhver offentlig ansat har krav på ved sin fratræden — uden at de havde nogen mulighed for — af grunde, som ikke kunne tilregnes dem — at

genindbetale denne godtgørelse til SIP. I så fald ville den fratrædelsesgodtgørelse (»trattamento di fine rapporto«), som enhver privat ansat lønmodtager har krav på, når hans ansættelsesforhold ophører, og som de fik udbetalt, da de blev pensioneret, nemlig være blevet beregnet på grundlag af deres samlede tjenesteår. Denne fratrædelsesgodtgørelse ville have været højere end summen af de to godtgørelser, som de fik udbetalt.

14 Telecom Italia har gjort gældende, at sagsøgernes krav var uberettigede, da der ikke var sket nogen virksomhedsoverførsel mellem ASST og Iritel i codice civile's artikel 2112's forstand. Dels var en offentlig virksomhed som ASST nemlig ikke en virksomhed i denne bestemmelses forstand, dels var udøvelsen af den pågældende aktivitet betinget af en administrativ koncession.

15 Pretura di Pinerolo har i forelæggelseskendelsen for det første bemærket, at der objektivt set har fundet en virksomhedsoverførsel sted i det foreliggende tilfælde, da alle ASST's goder og rettigheder er blevet overført til Iritel, og da denne overtog langt størstedelen af ASST's personale og fortsatte med at udføre de samme opgaver som ASST og i de samme lokaler.

16 Den nationale ret fremhæver dog, at direktivet er gennemført i italiensk ret ved codice civile's artikel 2112, men at denne bestemmelse ifølge artikel 34 i lovdekret nr. 29/93 kun kan anvendes ved overførsel af en virksomhed fra et offentligretligt organ til et privatretligt selskab, såfremt der er fastsat særlige bestemmelser herom. Da lov nr. 58/92 imidlertid netop indfører en særlig ordning, som fraviger de almindelige regler for virksomhedsoverførsler, kan sagsøgerne i hovedsagen ikke efter italiensk ret påberåbe sig codice civile's artikel 2112 til støtte for deres krav.

17 Den nationale ret nærer dog tvivl om, hvorvidt undtagelsesreglerne i lov nr. 58/92 er forenelige med direktivet. Den rejser for det første det spørgsmål, om direktivet finder anvendelse på en overførsel mellem et offentligt organ og et privatretligt

selskab, som kontrolleres af et andet offentligt organ, når overførselen sker ved en administrativ koncession tildelt i medfør af afgørelser, som er truffet af offentlige myndigheder. For det andet rejser den nationale ret spørgsmål om rækkevidden af den overførsel af rettigheder og forpligtelser fra overdrageren til erhververen, som sker ifølge direktivet, forudsat at dette i øvrigt finder anvendelse.

18 Da Pretura di Pinerolo således finder, at tvistens løsning afhænger af direktivets fortolkning, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Finder artikel 1 i direktiv 77/187/EØF anvendelse på en overførsel mod vederlag — som er godkendt ved statslig lov og fastsat ved ministerielt dekret — af en virksomhed, som drives af et offentligt organ, og som er oprettet direkte af staten, til et privat selskab, som er oprettet af et andet offentligt organ, der ejer selskabets samlede kapital, når den aktivitet, som overførselen vedrører, overdrages til et privat selskab ved en administrativ koncession?

Såfremt spørgsmål 1) besvares bekræftende:

2) a) Medfører artikel 3, stk. 1, i direktiv 77/187/EØF da en pligt til at fortsætte arbejdsforholdet med erhververen, således at arbejdstageren bevarer sin tjenstlige anciennitet fra datoen for sin ansættelse hos overdrageren og sin ret til at få udbetalt en samlet fratrædelsesgodtgørelse, idet ansættelsen hos overdrageren og hos erhververen betragtes som et uafbrudt arbejdsforhold?

b) Skal direktivets artikel 3, stk. 1, da fortolkes således, at de rettigheder, som arbejdstageren bevarer i forhold til erhververen, også omfatter fordele, som han har erhvervet i forhold til overdrageren, såsom

anciennitetstillæg, hvis dette medfører, at arbejdstagerens økonomiske krav på erhververen skal lægges sammen med kravet som følge af hans anciennitet inden for rammerne af den gældende kollektive overenskomst?«

Formaliteten med hensyn til den præjudicielle forelæggelse

19 Telecom Italia har gjort gældende, at den nationale rets præjudicielle spørgsmål ikke kan realitetspåkendes, da den nationale ret under alle forhold ikke kan anvende direktivets bestemmelser på tvisten i hovedsagen, hvor parterne udelukkende er private.

20 Ifølge Domstolens faste praksis kan et direktiv ganske vist ikke i sig selv skabe forpligtelser for private og kan således ikke som sådan påberåbes over for dem (jf. bl.a. dom af 14.7.1994, sag C-91/92, Faccini Dori, Sml. I, s. 3325, præmis 20, og af 7.3.1996, sag C-192/94, El Corte Inglés, Sml. I, s. 1281, præmis 15).

21 Ved anvendelsen af nationale retsforskrifter, hvadenten de er ældre eller yngre end direktivet, er den nationale domstol dog forpligtet til i videst muligt omfang at fortolke dem i lyset af direktivets ordlyd og formål og at fremkalde det med direktivet tilsigtede resultat og således handle i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 189, stk. 3 (nu artikel 249, stk. 3, EF) (jf. bl.a. Faccini Dori-dommen, præmis 26, og dom af 23.2.1999, sag C-63/97, BMW, Sml. I, s. 905, præmis 22).

22 I øvrigt kan borgere, når de i forhold til staten kan støtte ret på et direktiv, påberåbe sig dette, uanset i hvilken egenskab staten har handlet, dvs. som arbejdsgiver eller som offentlig myndighed. Det er i begge tilfælde væsentligt at

hindre, at medlemsstaten kan forbedre sin retsstilling ved ikke at efterkomme fællesskabsretten (jf. bl.a. dom af 26.2.1986, sag 152/84, Marshall, Sml. s. 723, præmis 49, og af 12.7.1990, sag C-188/89, Foster m.fl., Sml. I, s. 3313, præmis 17).

23 Domstolen har således fastslået, at et organ, som — uanset sin retlige organisationsform — ved en af staten udstedt retsakt har fået til opgave at yde offentlig servicevirksomhed under statens tilsyn, og som med henblik herpå har særlige beføjelser ud over dem, som følger af de regler, der finder anvendelse i forholdet mellem borgerne, hører til de organer, over for hvilke der kan støttes ret på de bestemmelser i et direktiv, der kan have direkte virkning (jf. Foster-dommen, præmis 20).

24 Det tilkommer den nationale ret at efterprøve, om direktivet efter de anførte betragtninger kunne påberåbes over for Iritel, hvis efterfølger er Telecom Italia.

25 De forelagte spørgsmål skal herefter besvares med forbehold af ovenstående betragtninger.

Første spørgsmål

26 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret at få oplyst, om direktivets artikel 1, stk. 1, skal fortolkes således, at den finder anvendelse i en situation,

hvor en virksomhed, der præsterer offentlige telekommunikationsydelser, og som drives af et offentligt organ, der er integreret i statsadministrationen, i medfør af afgørelser, som er truffet af offentlige myndigheder, ved en administrativ koncession mod vederlag overføres til et privat selskab, som er oprettet af et andet offentligt organ, der ejer selskabets samlede kapital.

27 Telecom Italia har gjort gældende, at direktivet ikke finder anvendelse i et sådant tilfælde, da overførselen ikke beror på en overdragelse eller en fusion i artikel 1, stk. 1's forstand. Desuden kræves det efter direktivet, at overførselen vedrører en økonomisk virksomhed. Med præstationen af de offentlige telekommunikationsydelser, som ASST administrerede, sikrede den udførelsen af en tjenesteydelse af almen interesse til gavn for offentligheden og forfulgte ikke noget økonomisk formål.

28 Renato Collino og Luisella Chiappero, den østrigske og finske regering samt Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen har derimod under henvisning til Domstolens praksis gjort gældende, at direktivet finder anvendelse, når den pågældende overførsel vedrører en virksomhed, som udfører en økonomisk aktivitet. Hverken den omstændighed, at denne virksomhed oprindelig var integreret i staten, eller at overførselen sker i medfør af lov eller dekret, eller at den pågældende aktivitet er undergivet en administrativ koncessionsordning, kan efter disse procesdeltageres opfattelse ændres herved.

29 Kommissionen har dog anført, at ASST's ansatte var omfattet af en offentligretlig ordning, indtil de blev overført til Iritel. Domstolen har fastslået, at det kun er personer, som på en eller anden måde er beskyttet som arbejdstagere i kraft af den pågældende medlemsstats lovgivning, der kan påberåbe sig direktivet (dom af 11.7.1985, sag 105/84, Danmols Inventar, Sml. s. 2639, præmis 27). Ikke desto mindre finder Kommissionen — der under den mundtlige forhandling på dette punkt blev støttet af den finske regering — at direktivet finder anvendelse, hvis det fremgår, at de opgaver, som de ansatte i ASST udførte, i det væsentlige svarer til dem, der udføres af ansatte ved et privat selskab, som er undergivet nationale arbejdsretlige regler. Denne fortolkning støttes efter Kommissionens opfattelse af,

at direktivets artikel 3 ikke blot omfatter arbejdskontrakter, men også mere generelt arbejdsforhold.

30 Det bemærkes, at direktivet ifølge Domstolens faste praksis finder anvendelse på enhver overførsel af en enhed, der udøver økonomisk virksomhed, uanset om den har til formål at indvinde økonomisk udbytte (jf. bl.a. dom af 8.6.1994, sag C-382/92, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, Sml. I, s. 2435, præmis 44, 45 og 46).

31 Derimod udgør en reorganisering af den offentlige forvaltning eller en overførsel af forvaltningsopgaver mellem offentlige myndigheder ikke nogen virksomhedsoverførsel i direktivets forstand. I disse tilfælde vedrører overførselen aktiviteter, der henhører under udøvelsen af offentlig myndighed (dom af 15.10.1996, sag C-298/94, Henke, Sml. I, s. 4989, præmis 14 og 17).

32 Således kan den omstændighed, at den tjenesteydelse, der overføres, er blevet koncessioneret af en offentlig myndighed, såsom en kommune, ikke udelukke anvendelsen af direktivet, når aktiviteten ikke vedrører udøvelsen af offentlig myndighed (dom af 10.12.1998, forenede sager C-173/96 og C-247/96, Hidalgo m.fl., Sml. I, s. 8237, præmis 24).

33 Domstolen har nemlig — ganske vist i konkurrenceretlig forbindelse — fastslået, at driften af offentlige telekommunikationssystemer, der mod erlæggelse af afgifter stilles til brugernes rådighed, er en aktivitet, der udføres af en virksomhed, men denne løsning kan også anvendes på den foreliggende sag (dom af 20.3.1985, sag 41/83, Italien mod Kommissionen, Sml. s. 873, præmis 18, og forudsætningsvis, dom af 17.11.1992, forenede sager C-271/90, C-281/90 og C-289/90, Spanien m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5833). Desuden indebærer den omstændighed, at driften af det offentlige telekommunikationsnet overdrages til en virksomhed, der er integreret i den offentlige administration, ikke, at denne ophører med at være en offentlig virksomhed (domme af

27.10.1993, sag C-69/91, Decoster, Sml. I, s. 5335, præmis 15, og sag C-92/91, Taillandier, Sml. I, s. 5383, præmis 14).

34 Endvidere udelukker den omstændighed, at overførselen er en følge af afgørelser, som er truffet ensidigt af offentlige myndigheder, og ikke beror på en aftale, ikke, at direktivet kan finde anvendelse (dom af 19.5.1992, sag C-29/91, Redmond Stichting, Sml. I, s. 3189, præmis 15, 16 og 17). Domstolen har således fastslået, at direktivet finder anvendelse i en situation, hvor en offentlig myndighed beslutter at standse udbetalingen af støtte til en juridisk person, der yder hjælp til forskellige kategorier af misbrugere, og hvorved dennes virksomhed fuldstændigt og definitivt bringes til ophør, og overfører støtten til en anden juridisk person med tilsvarende formål (Redmond Stichting-dommen, præmis 21).

35 En overførsel som den i hovedsagen omhandlede er derfor omfattet af direktivets materielle anvendelsesområde.

36 Direktivet kan dog kun påberåbes af personer, som på en eller anden måde er beskyttet som arbejdstagere i kraft af den pågældende medlemsstats nationale lovgivning på det arbejdsretlige område (Danmols Inventar-dommen, præmis 27 og 28, Redmond Stichting-dommen, præmis 18, og Hidalgo-dommen, præmis 24).

37 Denne fortolkning udledes af, at direktivet kun tilsigter en delvis harmonisering af det pågældende område, idet det i det væsentlige bestemmer, at den beskyttelse, som arbejdstagerne har i henhold til de forskellige medlemsstaters egen lovgivning, også skal gælde i tilfælde, hvor virksomheden overføres. Direktivets formål er derfor så vidt muligt at sikre, at arbejdskontrakten eller arbejdsforholdet fortsættes af erhververen uden ændringer, for at forhindre, at de arbejdstagere, der berøres af overførselen af virksomheden, stilles ringere alene

på grund af overførselen. Direktivet tilsigter derimod ikke at indføre en ensartet beskyttelse for hele Fællesskabet på grundlag af fælles kriterier (Danmols Inventar-dommen, præmis 26).

38 Det fremgår af denne praksis, at direktivet i modsætning til, hvad den finske regering og Kommissionen har anført, ikke finder anvendelse på personer, der ikke er beskyttet som arbejdstagere i henhold til den nationale lovgivning på det arbejdsretlige område, uanset karakteren af de opgaver, som de pågældende personer udøver.

39 Danmols Inventar-dommen er i øvrigt blevet bekræftet ved Rådets direktiv 98/50/EF af 29. juni 1998 om ændring af direktiv 77/187 (EFT L 201, s. 88), som skal gennemføres i medlemsstaternes ret senest den 17. juli 2001. I den ændrede affattelse af direktivets artikel 2, stk. 1, litra d), er begrebet »arbejdstager« nemlig defineret som enhver person, som i den pågældende medlemsstat er beskyttet som arbejdstager i henhold til den nationale lovgivning.

40 I det foreliggende tilfælde giver sagens akter grundlag for at antage, at ASST's ansatte på tidspunktet for den i hovedsagen omhandlede overførsel var undergivet en offentligretlig ordning og ikke arbejdsretlige regler. Det tilkommer imidlertid den nationale ret at træffe afgørelse herom.

41 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at direktivets artikel 1, stk. 1, skal fortolkes således, at den finder anvendelse i en situation, hvor en virksomhed, der

præsterer offentlige telekommunikationsydelser, og som drives af et offentligt organ, der er integreret i statsadministrationen, i medfør af afgørelser, som er truffet af offentlige myndigheder, ved en administrativ koncession mod vederlag overføres til et privat selskab, som er oprettet af et andet offentligt organ, der ejer selskabets samlede kapital. De personer, som berøres af en sådan overførsel, skal dog oprindeligt have været beskyttet som arbejdstagere i henhold til den nationale lovgivning på det arbejdsretlige område.

Andet spørgsmål

42 Med de to led i det andet spørgsmål, som behandles under ét, ønsker den forelæggende ret at få oplyst, om direktivets artikel 3, stk. 1, skal fortolkes således, at erhververen ved beregningen af de økonomiske rettigheder, der i forhold til erhververen er forbundet med arbejdstagernes anciennitet, såsom fratrædelsesgodtgørelse eller lønforhøjelse, skal tage hensyn til alle de år, som det overførte personale har tilbagelagt såvel i hans som i overdragerens tjeneste.

43 Telecom Italia har for det første gjort gældende, at det andet spørgsmåls første led, som vedrører beregningen af fratrædelsesgodtgørelsen, ikke kan realitetspåkendes, da det ikke er objektivt nødvendigt at besvare spørgsmålet for at afgøre tvisten i hovedsagen (jf. bl.a. dom af 12.3.1998, sag C-319/94, Dethier Équipement, Sml. I, s. 1061). Det var nemlig udtrykkeligt fastsat i italiensk ret, at ansatte ved ASST, som fortsatte hos Iritel, mod genindbetaling af deres fratrædelsesgodtgørelse til sidstnævnte kunne få udbetalt en samlet fratrædelsesgodtgørelse, som var beregnet på grundlag af alle de år, hvor de havde gjort tjeneste hos de to arbejdsgivere.

44 Det bemærkes, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, som en tvist er indbragt for, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på

grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen (jf. bl.a. dom af 1.12.1998, sag C-200/97, Ecotrade, Sml. I, s. 7907, præmis 25, og af 17.6.1999, sag C-295/97, Piaggio, Sml. I, s. 3735, præmis 24). Anmodningen om præjudiciel afgørelse kan kun afvises, når det klart fremgår, at den af den nationale ret ønskede fortolkning eller vurdering af en fællesskabsbestemmelses gyldighed savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand (jf. bl.a. dom af 21.1.1999, forenede sager C-215/96 og C-216/96, Bagnasco m.fl., Sml. I, s. 135, præmis 20).

45 I den foreliggende sag har den nationale ret anført i forelæggelseskendelsen, at de af ASST's ansatte, som valgte ikke at fortsætte i den offentlige forvaltning, i medfør af lov nr. 58/92 var berettiget til at få udbetalt fratrædelsesgodtgørelsen på tidspunktet for ophøret af deres ansættelse ved den offentlige forvaltning. Den nationale ret har endvidere anført, at Renato Collino og Luisella Chiappero rejste indsigelse mod at få udbetalt denne godtgørelse med den begrundelse, at de derved blev afskåret fra — af grunde, som ikke kunne tilregnes dem — at få udbetalt en fratrædelsesgodtgørelse ved deres pensionering, som blev beregnet på grundlag af alle de tjenesteår, som de havde tilbagelagt hos overdrageren og erhververen.

46 Følgelig er den fortolkning af fællesskabsretten, som den forelæggende ret ønsker at opnå med det andet spørgsmåls første led, ikke helt uden forbindelse med hovedsagens genstand, hvorfor spørgsmålet må realitetspåkendes.

47 Hvad angår realiteten har Telecom Italia foreslået, at spørgsmålets to led besvares benægtende. Telecom anfører, at den overførte arbejdstager ganske vist bevarer sine rettigheder som følge af sit arbejdsforhold med sin tidligere arbejdsgiver, men ikke kan nyde godt af de gældende fordele hos sin nye arbejdsgiver, for så vidt angår tjenesteår, som han har tilbagelagt forud for sin overførsel.

48 Renato Collino og Luisella Chiappero, den østrigske og finske regering samt Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen har derimod gjort gældende, at erhververen ifølge direktivets artikel 3, stk. 1, indtræder i alle de forpligtelser, som overdrageren har påtaget sig over for sine arbejdstagere, herunder forpligtelser, der er opstået inden overførselen. Følgelig skal erhververen hvad angår beregningen af arbejdstagerens rettigheder, der er forbundet med anciennitet, også tage hensyn til de tjenesteår, denne har tilbagelagt forud for sin overførsel.

49 Ifølge direktivets artikel 3, stk. 1, første afsnit, overgår overdragerens rettigheder og forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, som bestod på tidspunktet for overførselen i henhold til artikel 1, stk. 1, som følge af denne overførsel til erhververen. Direktivet skal således sikre, at arbejdstagernes rettigheder opretholdes, når virksomheden skifter indehaver, idet direktivet giver arbejdstagerne mulighed for at videreføre deres arbejdsforhold med den nye arbejdsgiver på de vilkår, der var aftalt med overdrageren (dom af 5.5.1988, forenede sager 144/87 og 145/87, Berg og Busschers, Sml. s. 2559, præmis 12, og af 25.7.1991, sag C-362/89, d'Urso m.fl., Sml. I, s. 4105, præmis 9).

50 Som generaladvokaten har anført i punkt 91 i forslaget til afgørelse, udgør den anciennitet, som en overført arbejdstager har erhvervet hos sin tidligere arbejdsgiver, ikke i sig selv en ret, som kan gøres gældende over for hans nye arbejdsgiver. Ancienniteten danner derimod grundlag for fastlæggelsen af visse af de økonomiske rettigheder, der tilkommer arbejdstagerne, og det er disse rettigheder, som erhververen skal opretholde på samme vilkår som overdrageren.

51 Følgelig skal erhververen ved beregningen af økonomiske rettigheder som fratrædelsesgodtgørelse eller lønforhøjelse tage hensyn til alle de tjenesteår, som

det overførte personale har tilbagelagt, for så vidt som denne forpligtelse var en følge af arbejdsforholdet mellem personalet og overdrageren, og på de vilkår, som var aftalt inden for rammerne af dette forhold.

52 For så vidt som det imidlertid efter national ret i andre tilfælde end ved en virksomhedsoverførsel er tilladt at ændre arbejdsforholdet til ugunst for arbejdstagerne, navnlig hvad angår beskyttelse mod afskedigelse og lønvilkår, er en sådan ændring ikke udelukket, blot fordi virksomheden i mellemtiden har været genstand for en overførsel, og aftalen følgelig er indgået med den nye indehaver af virksomheden. Da erhververen nemlig i medfør af direktivets artikel 3, stk. 1, er trådt i overdragerens sted med hensyn til de rettigheder og forpligtelser, som følger af arbejdsforholdet, kan dette i forhold til erhververen ændres i samme omfang, som det kunne have været ændret i forhold til overdrageren, dog således, at overførselen i sig selv under ingen omstændigheder giver nogen begrundelse for at foretage ændringer (jf. bl.a. dom af 10.2.1988, sag 324/86, Tellerup (»Daddy's Dance Hall-sagen«), Sml. s. 739, præmis 17, og af 12.11.1992, sag C-209/91, Watson Rask og Christensen, Sml. I, s. 5755, præmis 28).

53 Det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at direktivets artikel 3, stk. 1, første afsnit, skal fortolkes således, at erhververen ved beregningen af de økonomiske rettigheder, der i forhold til erhververen er forbundet med arbejdstagernes anciennitet, såsom fratrædelsesgodtgørelse eller lønforhøjelse, skal tage hensyn til alle de år, som det overførte personale har tilbagelagt såvel i hans som i overdragerens tjeneste, for så vidt denne forpligtelse var en følge af arbejdsforholdet mellem personalet og overdrageren, og på de vilkår, som var aftalt inden for rammerne af dette forhold. Direktivet er dog ikke til hinder for, at erhververen ændrer vilkårene for arbejdsforholdet, for så vidt som dette er tilladt efter national ret i andre tilfælde end ved en virksomhedsoverførsel.

Sagens omkostninger

54 De udgifter, der er afholdt af den østrigske, den finske og Det Forenede Kongeriges regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Pretura di Pinerolo ved kendelse af 3. september 1998, for ret:

1) Artikel 1, stk. 1, i Rådets direktiv 77/187/EØF af 14. februar 1977 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter skal fortolkes således, at den finder anvendelse i en situation, hvor en virksomhed, der præsterer offentlige telekommunikationsydelser, og som drives af et offentligt organ, der er integreret i statsadministrationen, i medfør af afgørelser, som er truffet af offentlige myndigheder, ved en

administrativ koncession mod vederlag overføres til et privat selskab, som er oprettet af et andet offentligt organ, der ejer selskabets samlede kapital. De personer, som berøres af en sådan overførsel, skal dog oprindeligt have været beskyttet som arbejdstagere i henhold til den nationale lovgivning på det arbejdsretlige område.

2) Artikel 3, stk. 1, første afsnit, i direktiv 77/187 skal fortolkes således, at erhververen ved beregningen af de økonomiske rettigheder, der i forhold til erhververen er forbundet med arbejdstagernes anciennitet, såsom fratrædelsesgodtgørelse eller lønforhøjelse, skal tage hensyn til alle de år, som det overførte personale har tilbagelagt såvel i hans som i overdragerens tjeneste, for så vidt denne forpligtelse var en følge af arbejdsforholdet mellem personalet og overdrageren, og på de vilkår, som var aftalt inden for rammerne af dette forhold. Direktivet er dog ikke til hinder for, at erhververen ændrer vilkårene for arbejdsforholdet, for så vidt som dette er tilladt efter national ret i andre tilfælde end ved en virksomhedsoverførsel.

Moitinho de Almeida Gulmann Puissochet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. september 2000.

R. Grass

Justitssekretær

J.C. Moitinho de Almeida

Formand for Sjette Afdeling